

«6D021200-Түркітану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Таджиев Хамидулла Хабибуллаевичтің «Қазақ және өзбек әдебиеттерінде діни-ағартушылық идеялардың көркем бейнеленуі (XIX ғасыр - XX ғасыр басы)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

ресми рецензенттің

СЫН ШКІРІ

р/н № 1.	Критерийлер Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	Критерийлер сәйкестігі 1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Ресми рецензенттің ұстанымы Гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі, қолданбалы, пәнаралық зерттеулер: Тарих пен мәдениеттің, әдебиет пен тілдің, дәстүрлер мен құндылықтардың ортақтығы. Әлем халықтары әдебиетінде ықылым замандардан бері түрлі жанрларда жазылған шығармаларда «адамды ізгілікке баулу, сол арқылы қоғамды түзеу мақсатын ұғындыру жолында қаншама ойшылдар еңбек сіңірді. Сондай тарихи үдерісті зерттеу нысанына алған бұл жұмыста XIX ғасыр мен XX ғасырдың алғашқы ширегінде діни мен дәстүрі, мәдениеті мен әдебиеті ежелден біте қайнасып, жалғасып келе жатқан түркі тектес халықтардың ажырамас бөлігі саналатын, бауырлас қазақ-өзбек халықтары әдебиетіндегі діни ағартушылықтың көркем бейнеленуі жан-жақты зерттеп, зерделенген. Түркітану саласында қазақ, өзбек, қырғыз, түрік, әзербайжан халықтары арасындағы әдеби байланыстардың ежелгі және ортағасырлық жазба мұралары біршама зерттелді, алайда XIX ғасыр мен XX ғасыр басындағы әдебиет кезеңі, ортақ ұжастықтары мен ерекшеліктерін зерттеу мәселесі кенжелеп қалғаны рас. Осы тұрғыдан алғанда да бұл зерттеу жұмысының маңыздылығы жоғары деп есептеймін. Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті, Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Ұлы даланың жеті қыры» атты мақаласында «Біз нақты ғылыми деректерге сүйене отырып, жаһандық тарихтағы өз рөлімізді байыппен әрі дұрыс пайымдауға тиіспіз»-деді. Елбасының бұл пікірі отарлық кезеңдегі әдеби мұраларды зерттеуге негізделген бұл тақырыптың маңыздылығын одан сайын арттыра түседі деген ойдамыз. Жұмыстың тақырыбы мен мазмұны
-------------	---	---	--

		<p>Ұлы дала тұңғаларын танып білуге және танытуға, ұлттық тарихи сананы жаңғыртуға, Мәңгілік ел мұрасын сақтауға бағытталған Мемлекеттік бағдарламалармен тығыз байланысты. «Мәдени мұра», «Рухани жаңғыру» бағдарламаларының ғылыми-практикалық негіздерін қалыптастыруға арналған іс-шаралардың жүзеге асыру мақсаттарындағы талаптардың сұраныстарына жауап береді.</p> <p>Гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі, қолданбалы, пәнаралық зерттеулер: Тарих пен мәдениеттің, әдебиет пен тілдің, дәстүрлер мен құндылықтардың ортақтығы бағытына сәйкес келеді.</p>
<p>2.</p> <p>Ғылымға маңыздылығы</p>	<p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</p> <p>Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.</p>	<p>Ғылымға елеулі үлес қосады.</p> <p>Алғаш рет XIX ғасыр мен XX ғасырдың алғашқы ширегінде қазақ-өзбек әдебиетінде кеңінен тараған ислами әдеби шығармалардың тақырыптық-идеялық, жанрлық және көркемдік ерекшелігі талданып, зерттелген.</p> <p>XIX ғасыр мен XX ғасырдың басындағы қазақ-өзбек халықтарының саяси-әлеуметтік, мәдени-діни бағыттарындағы ортақ сипаттар анықталған.</p> <p>Қазақ-өзбек халықтары әдебиетіндегі отарлыққа қарсы күрестің жырлануын түркітану тұрғысынан бағалаған;</p> <p>Бауырлас екі халық арасында рухани әдеби байланыстарының негізгі қозғаушы күші діни-ағартушылық идея болғандығын дәлелдеген;</p> <p>Қазақ-өзбек халықтары әдебиетіндегі ежелден қалыптасқан ислами ағартушылық поэтикалық дәстүрдің ортақ ұқсастықтарын саралап, Ислами әдебиеттің түркі халықтары мәдениеті мен әдебиетіндегі алатын орны айқындалған.</p>

	<p>Сондай-ақ, жұмыстың ең маңызды тұсы - XIX ғасыр мен XX ғасыр басында діни-ағартушылық мақсатта жазылған шығармалардың тақырыптық-идеялық және жанрлық сипатын анықтап, бауырлас екі ұлттың әдебиетіндегі «Иман», «Ислам» және «Ихсан» мәселелерінің жырлану ерекшелігі сараланғаны жұмыстың ғылыми маңыздылығын арттырады.</p>	
3.	<p>Жоғары</p>	
	<p>Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған</p>	
4.	<p>Ішкі бірлік принципі</p>	<p>Дәлелденіп негізделген. XIX ғасыр мен XX ғасыр басында Ресей империясының отарына айналған бауырлас қазақ-өзбек халықтарының әдебиетіндегі Ислам дінінің ролі, қоғамды Ислам дінінің көмегімен ағартуды көздеген әдебиет өкілдерінің шығармаларындағы діни-ағартушылық идеяларды жаңаша ғылыми көзқараспен талдау, осы дәуірдің тарихи-элеуметтік сипатын ашу зерттеу жұмысының өзектілігін көрсетеді. Саяси-элеуметтік тұрғыдан ислами әдеби шығармалардың қоғамға тигізген игі әсері мен қатар әдебиет теориясы тұрғысынан сөз өнерін дамытуға өлшеусіз үлес қосқаны дәлелденді. Қазақ-өзбек ақындары шығармаларындағы діни ағартушылық идеяларды Құран Кәрім мен Хадистерге сүйене отырып талдауы, сондай-ақ олардың әдебиетке алып келген жаңалығы әдебиет теориясы тұрғысынан бағаланған. Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын толығымен айқындайды.</p>
	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.</p>	
	<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p>	
	<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>Мақсаты мен міндеттері бір мақсатқа бағынады, тақырыпқа сәйкес келеді және оны толық ашады.</p>
	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері мен құрылысы бір-бірімен</p>

	<p>логикалық толық байланысқан.</p> <p>Диссертация тақырыбы бойынша шешімдері дәлелденіп, бұрыннағ белгілі шешімдермен салыстырылып, сыни талдау жасалған. Соңғы жылдары зерттеуші ғалымдар діни мәселелердің әдебиеттегі көрінісін зерттеп келеді. Алайда кейде шығарманың діни жағы басым тұстарына назар аударып, оның көркемдік жағы, ал, кейде керісінше әдеби туындының көркемдік жағына назар аударып, ондағы діни-ағартушылық идеяларды ұмытып кетіп жататын тұстары болғанын сыни талдайды. Міне, осы мәселелерді шешуде диссертант дереккөз болып табылатын Құран Кәрім мен Пайғамбарымыздың Хадистері негізінде талдау жасап, діни шығармалардың әдебиетке жасаған ықпалын, сөз өнеріне алып келген жаңалығын әдебиет теориясы тұрғысынан бағалап, өзіндік тұжырым жасаған.</p> <p>XIX ғасыр мен XX ғасыр басындағы қазақ-өзбек халықтарының діни-ағартушылық идеяны ұстанған шайырларының Ислами шығармаларының өміршеңдігі ғылыми тұрғыда дәлелденді. Бұл шығармалардың қоғамды ыдыратуды мақсат еткен кез келген күшке қарсы тұра алатын идеологиялық құрал екеніне көз жеткізді. Отарлық кезеңдегі қазақ-өзбек халықтары әдебиетіндегі діни ағартушы ақындар көгерген ортақ тақырыптар салыстыру, жинақтау, сұрыптау, жүйелеу, тұжырымдау әдістері арқылы 8 жүйеге салынып, «Иман», «Ислам», «Ихсан» мәселелерінің жырлану ерекшелігі алғаш рет кең көлемде қарастырылды.</p>	
<p>құрылысы логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ <p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидағтар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген 	<p>Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар толығымен жаңа.</p>	
<p>5. Ғылыми жаңашылдық принципі</p>	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар жаңа болып табыла ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады) <p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толығымен жаңа; 	<p>Диссертациялық жұмыстың қорытындылары толығымен жаңа. Себебі, зерттеу жұмысында зерделенген «Ислами әдебиет» термині Ислам дінінің тарихы мен мәдениетін, адамзат тарихындағы құндылығын</p>

<p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>насихаттап, Иләһи танымға негізделген, қоғамды ізгілікке үндейтін, кемел адам болуға шақыратын көркем шығармалардың жиынтығы екені қарастырылып отырған XIX ғасыр мен XX ғасыр басындағы ақындар шығармашылығы арқылы дәлелденді.</p> <p>Алғаш рет Таухид мәселесін яғни Алланың бірлігі мен бар болуын көркем сөзбен өрнектеген Ыбырай, Абай, Шәкәрім, Шәді ақындар шығармалары олармен замандас Сидқи Хандайлиқи, Ғиясиддин Ғияси сынды ақындар поэзиясымен салыстыра талданды. Сондай-ақ, пайғамбарлардың көркем әдебиетте бейнелену мәселесі зерттеу нысанына алынған ақындар шығармаларымен шектелмейтініне көз жеткізілді. Қазақ-өзбек халықтарының ұлттық әдебиеті тарихында, түркітану саласында бұл тақырыптың бүгінге дейін өте аз зерттелгені ғалымдар назарына ұсынылды.</p> <p>Діни-ағартушы ақындардың шығармалары арасында «Қияметке сенім» тақырыбында жазылған көркем әдебиет үлгілерін теориялық тұрғыдан талдау мәселесі де әдебиеттанудағы өзекті мәселелердің бірі. Зерттеу жұмысында осы аталған тақырыпта жазылған шығармаларды салыстыра талдау назарға алынды. Атап айтқанда, Шәді Жәңгірұлы, Ақыт Үлімжіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Жүсіпбек Шайхисламұлы сынды ақындардың арнайы шығармаларымен қатар өзбек шайырлары Мухайир, Хазини, Сидқи, Баситхан Шашидың ғазалдары мен хикметтерінде «Ақыретке сену», оған осы өмірде қам жасау мәселелері діни танымдық, әдеби-теориялық тұрғыда талданды.</p> <p>Бауырлас қазақ-өзбек халықтары әдебиетіндегі ақындар шығармаларында «Иман», «Ислам», «Ихсан» мәселелерінің көрінісі, жырлану ерекшелігі, тақырыптық-идеялық және жанрлық ерекшеліктерін айқындауы диссертациялық жұмыс қорытындысының жаңа екенін көрсетеді.</p>
<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Барлық шешімдері жаңа және зерттеу нәтижелеріне негізделген.</p>

6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Барлық негізгі қорытындылар дәлелденген және ғылыми дәлелдерге негізделген.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидағтар	<p>Әр қағидағ бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидағ дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді;</p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) кең</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p><u>1 – қағидағ.</u> Қазақ-өзбек халықтарының дүниетанымындағы Құдайды тану ұғымына – рухани нәр алатын діни білім көздерінің ортақ болуы негіз болды.</p> <p>7.1 Қағидағ дәлелденген (1).</p> <p>7.2 Тривиалды емес (2).</p> <p>7.3 Жаңа болып табылады (1).</p> <p>Мың жылдан аса уақыттан бері мұсылман болып келе жатқан қазақ, өзбек халықтары имани сенімдерінің беріктігінің арқасында өзге сенімді қабылдаған жоқ. Ал, ақындар орыс отаршылдығына қарсы қарумен емес, қаламының ұшымен күресті. Содан шоқындыру саясатына бірде күштеп, кейде айла-тәсілмен қарсы шықты. Олар не жазса да, не жырласа да тақырыбы – «иман», «ислам», «ихсан» болды. Себебі олар империализмге қарсы бірден-бір құрал – күшті имани сенім деп ұқты. Бұл қағидағты жаңа.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі кең (3)</p> <p>7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).</p> <p><u>2 – қағидағ.</u> XIX ғасырдың соңғы ширегінен бастап Орталық Азия мен Қазақстан жерінде жәділдік көзқарастардың қалыптасуы негізінде түркілік бірлік, мұсылмандық бірлік идеялары ерекше дамыды.</p> <p>7.1 Қағидағ дәлелденген (1).</p> <p>7.2 Тривиалды емес (2).</p> <p>7.3 Жаңа болып табылады (1).</p> <p>Ислам дінін негізге алып, оның мән-мағынасына терең үніле отырып, математика, география, тіл, тарих сияқты әлем халықтарына ортақ зайырлы ғылымдарды оқып үйренуді қолға алу бұл кезеңде жәділдік танымдағы оқымыстылардың басты ұстанымына айналды. Кез келген азамат діни біліммен қатар дүниелік ғылымды қатар меңгерсе, әркім өзінің қабілеті шегінде қоғамға пайдасын тигізсе, қоғамда әрі рухани кемел, әрі зайырлы</p>

ғылымды игерген тұлғалар қалыптасады. Соның нәтижесінде түбі бір түркі халықтарының бірлігі дамып, мұсылмандық идеялардың жаңғыратыны сол кезеңдегі оқымыстылардың ғылыми тұжырымдары арқылы пайымдалған.

7.4 Қолдану деңгейі кең (3)

7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).
3 – қағидат. Өлкенің капиталистік жүйеге ауысуы білім көздерінің жаңғыруы, баспа жұмыстарының жандануының арқасында ислами әдеби шығармалардың көптеп жазылуы екі халық арасындағы рухани тұтастықтың жаңғыруына себеп болды.

7.1 Қағидат дәлелденген (1).

7.2 Тривиалды емес (2).

7.3 Жаңа (1).

7.4 Қолдану деңгейі кең (3)

7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).

4 – қағидат. Бауырлас қазақ-өзбек халықтарының өмірлік дәстүріне айналған, отарлауға қарсы күресетін бірден-бір рухани күш Ислам діні болды. Осы рухани күш аясында жазылған ислами-әдеби шығармалар қоғамдық гуманистік идеялардың негізіне айналды.

7.1 Қағидат дәлелденген (1).

7.2 Тривиалды емес (2).

7.3 Жаңа (1).

Ислам мәдениеті төңірегінде бірлескен қазақ-өзбек халықтары әдеби мұраларының дені діни-ағартушылық һәм сопылық бағытта жазылған танымдық шығармалардан тұратыны зерттеу жұмысында дәйекті дәлелдермен тұжырымдалған.

7.4 Қолдану деңгейі кең (3)

7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).

5 – қағидат. Орта ғасырлардан бастау алған ислами әдебиет XIX ғасырдың соңымен XX ғасыр басында ерекше даму жолына еніп, белгілі бір жүйеге түсті.

7.1 Қағидат дәлелденген (1).

7.2 Тривиалды емес (2).

7.3 Жаңа (1).

7.4 Қолдану деңгейі кең (3)

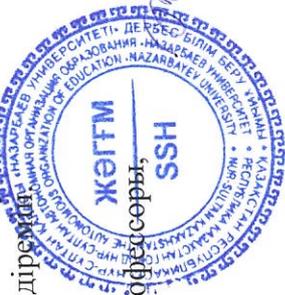
7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).

- 6 – қағидаг. Ислами-әдеби шығармалар түрленіп, бағзы бірлері жанрлық сипатқа ие бола бастады. Атап айтқанда «Пайғамбарлар тарихы», «Қияметнама», «Мигражнама», «Мәуліт-шәриф», «Әрбәйн» сынды дәстүрлі даму жолына түскен шығармалар бұл кезеңде өзінің жанрлық сипатымен көрініс бере бастады.
- 7.1 Қағидаг дәлелденген (1).
- 7.2 Тривиалды емес (2).
- 7.3 Жаңа (1).
- Жалпы пайғамбарлар тарихы һәм Пайғамбарымыз Мұхаммед (с.а.у.) өміріндегі елеулі оқиғаларды жырға қосу дәстүрі діни ағартушы ақындар шығармаларында жиі кездеседі. Ислами әдебиетте қысқа сюжетті, мағынасы терең осындай шығармалардың көптеп жазылуы олардың әдеби жанр деңгейіне жеткені зерттеу жұмысында нақты деректермен дәйектелді. Мәселен, Пайғамбарымыз Мұхаммедтің (с.а.у.) дүниеге келуі жайлы жазылған шығармалар желісі «Мәуліт Нәби» немесе Расул Алланың (с.а.у.) өміріндегі мұғжизалы оқиғалардың бірі «Миграж оқиғасы» жайлы жазылған шығармалар, сонымен бірге Алла елшісінің (с.а.у.) қырық хадисін өлең арқылы насихаттауды мақсат еткен шығармалар негізінде түркі халықтары әдебиет тарихында қалыптасқан жанрлардың бірі «Әрбағин» жанрында жазылған шығармаларды талдау арқылы дәлелдейді.
- 7.4 Қолдану деңгейі кең (3)
- 7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).
- 7 – қағидаг. Қазақ әдебиетінде Ислам діні тарихын поэзия үлгісімен өрнектеген авторлық қисса-дастандар жазу дәстүрге айналса, өзбек әдебиетінде бұл дәстүр ғазал, хикмет, мухаммас, мусаддас, таржиғ банд, т.б үлгілерімен жазылған шығармалармен көрініс берді.
- 7.1 Қағидаг дәлелденген (1).
- 7.2 Тривиалды емес (2).
- 7.3 Жаңа (1).
- 7.4 Қолдану деңгейі кең (3)
- 7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).

8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ 8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ 8.2 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденді): 1) ия; 2) жоқ 8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған 8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	1) Иә. Әдістеме дәлелденген және жеткілікті егжей-тегжейлі сипатталған. Иә. Жұмыста ғылыми зерттеулердің заманауи әдістері қолданылады. Зерттеуде материалдарды сұрыптау, жүйелеу, салыстыру, талдау, дәйектеу, тұжырымдау әдістері жиі қолданылған. Диссертацияның барлық теориялық қорытындылары мен тұжырымдары жеткілікті деңгейде экспериментті зерттеулермен дәлелденді және расталды. Барлық маңызды мәлімдемелер өзекті және сенімді ғылыми әдебиеттер сілтемелермен расталған. Тақырыпты жан-жақты ашатын әдеби көздердің өте үлкен тізімі қолданылған.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	1) Иә. XIX ғасыр мен XX ғасырдың басындағы қазақ-өзбек халықтары әдебиетінің тұтас қарастырылуы, ондағы саяси-әлеуметтік, мәдени-діни бағыттарындағы ортақ сипаттардың айқындалуы зерттеу жұмысының теориялық маңызының құнды екенін білдіреді. Бауырлас қазақ – өзбек халықтарының көркем әдеби шығармаларындағы иман шарттарының жырлануы, «Гаухид»

	<p>мәселесі, «Пайгамбарлардың әдеби бейнесі», «Қиямет қайым мәселелерінің көркем әдебиеттегі көріністері», сондай-ақ «Шаригат шарттары» мен «Ихсан» мәселелерінің жырлану ерекшелігі бүгінге дейінгі зерттеу жұмыстарында тұтас көрініс ташпаған. XIX ғасыр мен XX ғасырдың басындағы әдебиетте бұл тақырыптардың түркітану тұрғысынан тұтас қарастырылуы да зерттеу жұмысының теориялық маңызын айқындайды.</p>		<p>мәселесі, «Пайгамбарлардың әдеби бейнесі», «Қиямет қайым мәселелерінің көркем әдебиеттегі көріністері», сондай-ақ «Шаригат шарттары» мен «Ихсан» мәселелерінің жырлану ерекшелігі бүгінге дейінгі зерттеу жұмыстарында тұтас көрініс ташпаған. XIX ғасыр мен XX ғасырдың басындағы әдебиетте бұл тақырыптардың түркітану тұрғысынан тұтас қарастырылуы да зерттеу жұмысының теориялық маңызын айқындайды.</p>
	<p>Иә (1). Зерттеу жұмысының негізгі тұжырымдары мен нәтижелерін түркі халықтары әдебиетінің XIX және XX ғасыр басындағы әдеби кезеңдерін оқытуда оның ішінде қазақ әдебиеті мен өзбек әдебиеті тарихына арналған курстарда, сондай-ақ дінтанушылар мен исламтанушы мамандарды дайындауға арналған оқу құралдарында іс жүзінде қолдана алады. XIX ғасыр мен XX ғасыр басындағы діни-ағартушылық әдебиетті оқытуда арнайы оқу құралдарында пайдалануға, арнайы курстар оқуға, семинар сабақтарын жүргізуге болады.</p>		<p>Толықтай жаңа.</p>
	<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ</p>	<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Зерттеу жұмысы жоғары деңгейде, ғылыми стильде жазылған.</p>
<p>10. Жазу және ресімдеу сапасы</p>	<p>Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.</p>		

Докторант Таджиев Хамидулла Хабибуллаевич «6D021200-Түркітану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылымы дәрежесін алуға лайық деген ұсыныс білдіреді.

Ресми рецензент
Назарбаев университетінің ассистент профессоры,
филология ғылымдарының кандидаты
Жанар Әбдіғашпарова